

МОХОПОДІБНІ ЛІСОПАРКУ «ДУБКИ» МІСТА МИКОЛАЄВА

Комісар О.С.

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» до рекреаційних зон належать ділянки суші та водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму, до них належать парки, зелені зони навколо міст та інших населених пунктів і зелені насадження міст, навчально-туристичні та екологічні стежки. Місто Миколаїв має і зоологічний парк, у межах якого виділяється рекреаційна зона, призначена для організації відпочинку та обслуговування відвідувачів парку і парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, які є і природоохоронними, і рекреаційними установами.

Гострим лишається питання інвентаризації об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) та переведення земель територій та об'єктів ПЗФ до категорії земель природоохоронного призначення в містах так як природні ландшафти й екосистеми практично відсутні, а залишки їх трансформовані.

Місто Миколаїв розташоване на півдні України, є обласним центром Миколаївської області України. Миколаївський півострів утворено річкою Інгул поблизу впадіння в Південний Буг, Бузьким лиманом та Південним Бугом в місці переходу в лиман. Клімат міста Миколаєва помірно-континентальний, посушливий, степовий, з жарким сонячним літом і м'якою зимою. Загальна кількість зелених насаджень на території міста Миколаєва складає 4072,9 га, у тому числі насадження загального користування 868,7 га. На одного мешканця припадає 17м² площ зелених насаджень (Херсон 18м², Одеса-15,7м²).

Лісопарк по вулиці Космонавтів займає площу 4,95 га, оточений вулицями Космонавтів, Новозаводською, Турбінною та житловими будинками[6]. Дана місцевість є місцем відпочинку жителів міста і в своєму складі має велику кількість деревної та чагарникової рослинності. Основними деревними породами лісопарку є дуб черешчатий, акація біла та різні види кленів.

В лісопарку визначено 19 видів мохоподібних, які відносяться до 2 відділів (*Marchantiophyta*, *Bryophyta*), 3 класів (*Marchantiopsida*, *Bryopsida*, *Jungermaniopsida*), 8 порядків (*Grimmiales*, *Hypnales*, *Pottiiales*, *Marchantiales*, *Radulales*, *Orthotrichales*, *Bryales*, *Dicranales*), 13 родин (*Grimmiaceae*, *Hypnaceae*, *Pottiaceae*, *Anomodontaceae*, *Leskeaceae*, *Pylaisiadelphaceae*, *Marchantiaceae*, *Radulaceae*, *Orthotrichaceae*, *Bryaceae*, *Brachytheciaceae*, *Amblystegiaceae*, *Ditrichaceae*, *Ditrichaceae*)б 15 родів (*Grimmia*, *Hypnum*, *Platygirium*, *Leskea*, *Anomodon*, *Pylaisia*, *Tortula*, *Syntrichia*, *Marchantia*, *Radula*, *Orthotrichum*, *Bryum*, *Brachythecium*, *Amblystegium*, *Ceratodon*).

За географічною структурою (Бойко, 1999) ці види поділяються на неморальні, бореальні, арктичні і космополітні. В даній місцевості переважають неморальні види мохів 47%, що властиво мохам степової зони.

За екологічною структурою(Бойко, 1999) серед бріофлори лісопарку переважаючими є інцертотрофи 82%, геліофіти 47%, мезоксерофіти 71%, олігомезотрофи 47%. Отже можна зробити висновок,

Епіфітні бріофіти складають 42% від бріофлори лісопарку. Домінуючими видами є *Brachythecium albicans*, *Amblystegium serpens*, *Pylaisia polyantha*. За Рубцовою А.В. (2007) епіфітні мохоподібні можна поділити на 2 групи: ті які ростуть на висоті від 0 до 60 см і ті які підіймаються високо в гору. В лісопарку до першої групи можна віднести *Homolothecium sericeum*, *Leskea polycarpha*, до другого — *Orthotrichum pumilum*,

O. speciosum, *Anomodon viticulosus*.

Епіліти складають 16% бриофлори парку (*Bryum argenteum*, *Grimmia pulvinata*, *Tortula muralis*). Невелика кількість видів залежить від того, що дана територія має малу кількість кам'янистих субстратів та субстратів антропогенного походження.

Епігейні види складають 42% серед них *Ceratodon purpureus* (Hedw.), *Syntrichia ruralis* (Hedw.), *Marchantia polycarpha* L., *Brachythecium campestre* (C.Müll.) та інші.

Мала кількість епілітних видів та велика кількість епігейних видів свідчить про те, що територія лісопарку «Дубки» має низьке антропогенне навантаження.

Список видів мохоподібних лісопарку «Дубки» м. Миколаєва. Назви видів та їх розташування у системі мохоподібних наведено за «Чеклістом мохоподібних України» (Бойко, 2008):

1. *Tortula muralis* Hedw.-по краю алеї
2. *Bryum argenteum* Hedw.- по краях асфальтованих доріжок
3. *Bryum caespeticium* Hedw. - на ґрунті біля доріжок
4. *Orthotrichum speciosum* Nees in Sturm - на корі дерева *Populus alba* и *P. nigra* поблизу дороги
5. *Orthotrichum pumilum* Sw - на корі дерева *Populus alba* и *P. nigra* поблизу дороги
6. *Syntrichia ruralis* (Hedw.) - на піщаному ґрунті біля дерев
7. *Amblystegium serpens* (Hedw.) - на стовбурі та прикореневих ділянках *Quercus robur*
8. *Anomodon viticulosus* (Hedw.)- на корі дерева *Robinia pseudo-acacia*
9. *Leskea polycarpha* Hedw. - на корі дерев *Robinia pseudoacacia* та *Quercus robur*
10. *Radula complanata* (L.)- на корі дерева *Quercus robur*
11. *Ceratodon purpureus* (Hedw.)- на ґрунті під деревами
12. *Marchantia polycarpha* L.- на вологому ґрунті
13. *Brachythecium campestre* (C.Müll.)- в чагарниках на ґрунті
14. *Brachythecium albicans* (Hedw.)- на ґрунті на галявині
15. *Brachythecium salebrosum* (Web. Et Mohr)- в прикореневій ділянці з переходом на стовбур
16. *Pylaisia polyantha* (Hedw.) - на корі дерева
17. *Platigirium repens* (Brid.)- на корі дерев
18. *Hypnum cupresiforme* Hedw.- на пеньку дуба *Quercus robur*
19. *Grimmia pulvinata* (Hedw.)- по краям алеї

Рідкісним видом серед даного списку мохоподібних є *Platigirium repens* (Brid.), а видами які є новими для м. Миколаєва — *Radula complanata*, *Anomodon viticulosus*, *Hypnum cupresiforme*, *Orthotrichum speciosum*, *Brachythecium campestre*.

Література

1. Бойко М.Ф. Анализ бриофлоры степной зоны Европы.-Киев: Фитосоцио-центр, 1999.-180с.
2. Бойко М.Ф. Мохоподібні в ценозах степової зони Європи: Монографія.-Х.: Айлант, 1999.-160с.
3. Бойко М.Ф. Чекліст мохоподібних України.-Х.: Айлант, 2008.-232с.
4. Вірченко В.М. Мохоподібні лісопаркової зони м.Києва.- К.: Знання України, 2006.- 32с.
5. Гапон С. В. Стан вивчення мохової рослинності в Україні та особливості її класифікації // Укр. ботан. журн.-2004.т-61, № 2.-С. 60 - 65.
6. Миколаїв: природа, техніка, люди: Довідник / Добровольського В.В.- Миколаїв, 2004.- с.92.